

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Донецького державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції

Сергій ВІТВІЦЬКИЙ
« » _____ 2022 року

ПРОГРАМА

**вступного випробування з «Основ правознавства»
для здобуття освітнього ступеня БАКАЛАВР**

Кропивницький, 2021

Програма вступного випробування з «Основ правознавства» для здобуття освітнього ступеня «бакалавр».

Розробники:

Іванов Іван, завідувач кафедри
загальноправових дисциплін факультету № 3 Дон ДУВС,
к.ю.н., доцент

Князькова Любов, доцентка кафедри
загальноправових дисциплін факультету № 3 Дон ДУВС,
к.ю.н., доцентка

Програму вступного випробування з «Основ правознавства» розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальноправових дисциплін факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ, протокол № 6 від 5 травня 2022 року.

ЗМІСТ

1. Вимоги щодо рівня сформованості знань, умінь та навичок вступників
2. Форма проведення вступного випробування
3. Критерії оцінювання знань
4. Програма вступного фахового випробування:
 - 4.1. Зміст блоку "Теорія держави та права"
 - 4.2. Зміст блоку «Конституційне право України»
 - 4.3. Зміст блоку «Адміністративне право та процес України»
 - 4.4. Зміст блоку «Кримінальне право та процес України»
 - 4.5. Зміст блоку «Цивільне право та процес, сімейне, господарське право України»

1. ВИМОГИ ЩОДО РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВСТУПНИКІВ

1.1. Теорія держави та права

Вступники мають знати:

- загальні засади теорії держави та права
- основні теорії виникнення держави та права
- понятійний апарат теорії держави та права
- поняття та ознаки держави, її форми правління і державного устрою;
- поняття права, його функції, форму і соціальну сутність;
- закономірності побудови правової держави;
- поняття права;
- структуру права і законодавства;
- сутність правотворчості, правозастосування та тлумачення норм права;
- поняття правомірної поведінки, правопорушення та юридичної відповідальності;
- сутність законності і правопорядку.

Вступники мають вміти:

- використовувати загальнотеоретичні знання як методологічні у процесі вивчення галузевих та інших юридичних наук;
- характеризувати та аналізувати основні державно-правові інститути та явища, оцінювати їх з точки зору культурної цінності;
- володіти та використовувати загальнотеоретичні поняття і категорії;
- використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини;
- обґрунтовувати законність і доцільність правових рішень, що приймаються;
- давати аналіз і тлумачення нормам права, нормативно-правовим актам;
- визначати напрямки впливу на процес правового регулювання;
- застосовувати одержані знання при вивченні галузевих і прикладних дисциплін юридичного характеру, а також на практиці;
- формувати професійну правосвідомість, правову культуру, світоглядні правові позиції з орієнтацією на загальнолюдські цінності, правові ідеали на основі провідних ідей – принципів права, які закріплені, насамперед, у Конституції України, а також в інших нормативних документах.

1.2. Конституційне право України

Вступники мають знати:

- предмет конституційного права;
- історичний досвід конституційного будівництва, основи теорії Конституції;
- загальні засади конституційного ладу;
- конституційну регламентацію прав, свобод та обов'язків людини і громадянина;
- поняття виборчої системи і виборчого права;
- конституційні засади організації та функціонування законодавчої,

- виконавчої та судової влади;
- конституційно-правові основи організації і діяльності органів місцевого управління.
- засади діяльності Конституційного Суду України
- засади міжнародної політики України

Вступники мають **вміти**:

- володіти конституційно-правовими поняттями і категоріями;
- використовувати знання з конституційного права;
- відслідковувати зв'язки норм конституційного права з нормами інших галузей права;
- в межах допустимого давати аналіз і тлумачення норм конституційного права;
- знати засади конституційно-правових процедур захисту прав і свобод людини;
- обґрунтовувати конституційність і доцільність правових рішень.

1.3. Адміністративне право та процес України

Вступники мають **знати**:

- особливості предмета адміністративного права, управлінських інститутів публічної влади та співвідношення понять виконавчої влади й публічного управління;
- сутність адміністративного права його принципи, систему, структуру, зв'язок з іншими галузями права;
- поняття і сутність публічної влади, публічного управління та їх співвідношення;
- форми та методи публічного управління;
- засоби та механізми правового захисту громадян у сфері публічної влади;
- стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення та особливості провадження у справах про корупційні правопорушення;
- адміністративно-правове регулювання окремих сфер суспільних відносин.

Вступники мають **вміти**:

- здійснювати розмежування видів суспільних відносин, урегульованих нормами адміністративного права;
- застосовувати адміністративно-правові норми під час правозастосовної та правоохоронної діяльності;
- орієнтуватися в системі та структурі адміністративного законодавства;
- відокремлювати суб'єктів адміністративно-правових відносин від інших суб'єктів права;
- класифікувати акти публічного управління;
- правильно застосовувати адміністративний примус у публічному управлінні, відповідно до вимог чинного законодавства.

1.4. Кримінальне право та процес України

Вступники мають **знати**:

- основні загальнотеоретичні положення науки кримінального права;

- сутність кримінально-правових інститутів, понять та категорій;
- чинне кримінальне законодавство;
- практику застосування чинного кримінального законодавства;
- основні положення кримінально-правової науки.
- поняття кримінального процесуального права і кримінальної процесуальної діяльності;
- засади кримінального провадження;
- процесуальний статус учасників кримінального провадження;
- поняття, різновиди доказів та їх джерел, процесуальні правила кримінального процесуального доказування;
- підстави і процесуальний порядок кримінального провадження.

Вступники мають **вміти**:

- вільно орієнтуватися у нормах Загальної та Особливої частини КК України;
- проводити самостійний аналіз норм Загальної та Особливої частини КК України;
- здійснювати аналіз складу конкретного злочину та відмежовувати його за певними ознаками від суміжних злочинів та інших правопорушень, а також від правомірної поведінки;
- визначати покарання (його вид і міру) відповідно до мети і загальних засад призначення покарання, а також адекватно визначати інші заходи кримінально-правового впливу;
- застосовувати норми КК України для правильної правової оцінки суспільно небезпечного діяння;
- проводити самостійний аналіз практики застосування чинного законодавства на основі вивчення положень науки кримінального права
- орієнтуватися в системі кримінального процесуального права та в судовій практиці з кримінальних справ;
- збирати фактичні дані, аналізувати й оцінювати їх належність до кримінального провадження, допустимість, достовірність та достатність для прийняття правомірних процесуальних рішень.

1.5. Цивільне, сімейне, господарське право України

Вступники мають **знати**:

- предмет цивільного права; поняття, склад та підстави виникнення та учасників цивільних правовідносин;
- способи захисту цивільних прав;
- поняття та види правочинів, умови їх дійсності; поняття представництва та його види і підстави виникнення;
- поняття та форми права власності та інших речових прав;
- загальні положення про право інтелектуальної власності;
- загальні положення про зобов'язання, умови їх виконання, забезпечення виконання та відповідальність за неналежне виконання або невиконання зобов'язань;
- юридичну природу та особливості договорів, а також загальні положення про розрахунки;

- загальні положення щодо відшкодування шкоди;
- загальні положення спадкування;
- положення актів сімейного законодавства України та міжнародних договорів щодо правового регулювання правовідносин між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами;
- основні положення сімейно-правової доктрини з питань укладення та припинення шлюбу, виникнення та припинення правовідносин між батьками та дітьми, особистих немайнових та майнових правовідносин між членами сім'ї та родичами, влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- загальні положення господарського законодавства;
- поняття та правовий статус суб'єктів господарювання в Україні;
- основні засади здійснення підприємницької діяльності в Україні.

Вступники мають **вміти**:

- правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного, сімейного, господарського права у процесі роботи за юридичною спеціальністю;
- використовувати дані науки цивільного, сімейного, господарського права для вирішення професійних завдань;
- складати договори та ділову документацію;
- аргументувати власну точку зору та прийняте за конкретним спором рішення.

2. ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ, СТРУКТУРА ЗАВДАНЬ

Форма проведення вступного випробування – виконання тестових завдань у кількості 100 тестів із зазначених вище теоретичних блоків. Рейтинговий бал вступника визначається за 100-бальною шкалою, а числа інтервалу складають від 100 до 200. Тобто мінімальний рейтинговий бал вступника становить 100, а максимальний 200.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Одна правильна відповідь на тестове завдання вступного випробування з «Основ правознавства» дорівнює 1 балу.

4. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

4.1. ЗМІСТ БЛОКУ «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА»

Змістовний модуль 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ.

Поняття, сутність та соціальне призначення держави. Порівняльна характеристика первісного ладу і держави. Особливості виникнення держави у різних народів: греків, римлян, древніх германців, словен тощо. Сутність основних теорій походження держави. Поняття та основні ознаки держави, її

функції. Суверенітет держави та його види. Співвідношення державного, національного і народного суверенітету.

Типи держави, їх загальна характеристика. Типологія держав. Загальна характеристика типу держави. Відмінність цивілізаційного підходу від формаційного. Деякі наукові концепції сучасної держави. Наукова концепція так званої перехідної державності. Держава соціальної правової держави. Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади, державної влади і держави. Ознаки державної влади. Поняття легітимності. Верховна влада, її особливості.

Форма держави: форма державного правління, державного устрою і політичний режим. Поняття, форми держави та її складові елементи. Фактори, що обумовлюють різноманітність форм держави. Форма державного правління: поняття, ознаки, види. Монархія: абсолютна, обмежена, конституційна, дуалістична. Фактори, які обумовлюють різноманітність форм правління. Форми правління в Україні. Форма державного устрою: проста, складна, їх характеристика. Поняття державно-правового (політичного) режиму та його види. Характеристика демократичного та антидемократичного режимів, їх характерні риси. Особливості авторитарного, тоталітарного (фашистського, расистського, військоводиктаторського режиму). Стан та перспективи розвитку форми Української держави.

Механізм держави. Поняття та елементи механізму держави. Апарат держави: поняття, принципи та структура. Поняття, ознаки, механізму держави. Апарат держави, орган держави, інститут держави. Поняття та особливості системи органів державної влади України. Державні організації, установи, підприємства і механізми держави. Поняття державного апарату, його співвідношення з механізмом держави. Принципи поділу влади, загальна характеристика трьох гілок влади. Особливості функціонування законодавчої, виконавчої і судової влади, їх соціальне призначення. Система "стримань і противаг" органів законодавчої, виконавчої, судової влади. Органи держави та самоврядування, їх співвідношення. Форми та методи взаємодії органів держави і місцевого самоврядування.

Загальне вчення про демократію. Поняття і ознаки демократії. Функції і принципи демократії. Форми та інститути демократії. Основні теорії демократії. Теорія елітарної демократії. Теорія «плюралістичної демократії». Соціалістична теорія демократії. Теорія корпоративної демократії. Теорія «комп'ютерної демократії». Демократія і самоврядування. Демократія як внутрішня форма держави, її поняття, характерні особливості та функції. Форми, суб'єкти, принципи та закономірності розвитку демократії в умовах посттоталітарної держави. Демократія як загальна людська цінність. Демократія і політичний плюралізм.

Держава та правовий статус людини, особи і громадянина. Людина, особа, громадянин: співвідношення понять. Правовий статус: поняття та структура. Розвиток інституту прав людини. Права людини: поняття, їх структура. Класифікація прав за критеріями. Співвідношення прав людини та громадянина. Основні права дитини. Об'єктивне та суб'єктивне право, їх

характеристика. Поняття юридичного обов'язку. Конституційне та законодавче закріплення і реалізація основних обов'язків громадянина. Гарантії прав і свобод людини та громадянина. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина за Конституцією України. Міжнародні стандарти прав людини. Міжнародно-правові механізми забезпечення прав людини.

Держава в політичній системі суспільства. Поняття політичної системи суспільства, її основні властивості. Типологія політичних систем. Структура і функції політичної системи суспільства. Політична влада. Політичні відносини. Суб'єкти політичної діяльності і політичних відносин. Політична свідомість і політична культура. Політична система України. Місце і роль держави в політичній системі суспільства. Політична і державна влада. Загальна характеристика та ознаки політичної влади. Механізм політичної влади та опозиції. Форми взаємодії держави з іншими суб'єктами політичної системи. Об'єднання громадян у політичній системі суспільства: поняття, значення, види та засади їхньої діяльності. Громадська організація, як добровільне об'єднання громадян, їх види. Політична партія як об'єднання громадян, характеристика, класифікація. Функції політичних партій. Форми впливу органів держави на політичні партії, рухи та інші об'єднання громадян. Основні напрямки та особливості становлення і розвитку політичної системи в Україні.

Правова держава: поняття, суть і її формування в Україні. Становлення ідеї правової держави: виникнення і розвиток. Поняття та основні ознаки правової держави. Шляхи формування правової держави в Україні. Особливість принципу верховенства права у правовій державі. Конституційне закріплення принципів правової держави. Пріоритетність прав, інтересів, свобод людини і громадянина. Правова культура, правова свідомість - необхідна умова створення правової держави. Тенденції розвитку правової держави в Україні.

Громадянське суспільство. Поняття громадянського суспільства. Сучасна концепція громадянського суспільства. Зміст та структура громадянського суспільства. Соціальна правова держава: поняття, ознаки, сутність. Особа і держава. Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства. Перспективи розвитку громадянського суспільства в Україні.

Змістовий модуль 2. ТЕОРІЯ ПРАВА.

Сутність і соціальне призначення права. Основні концепції походження права. Загальна характеристика вчень про природу і соціальне призначення права. Право як історичне явище. Причини, які сприяли виникненню права. Ознаки, що відрізняють норми права від норм поведінки в первісному суспільстві. Поняття та класифікація соціальних норм. Право і мораль: порівняльна характеристика. Співвідношення держави і права.

Загальне вчення про право. Поняття і ознаки права. Принципи права, їх загальна характеристика. Загальна характеристика принципу права - виразу міри свободи, рівності і справедливості. Характерні ознаки принципу системності. Формальна визначеність: поняття, характеристика. Зміст нормативності, як ознаки права. Значення вольового характеру права. Загальнообов'язковість права і його відмінність від загального характеру.

Державна забезпечуваність, гарантованість права, як ознака. Поняття та класифікація функцій права. Соціальна цінність та призначення права. Сутність та значення юридичного права. Норми звичаї і норми права, їх співвідношення. Корпоративні норми і норми права, їх відмінності. Співвідношення права і закону. Співвідношення національного і міжнародного права. Право, економіка, політика: їх взаємозв'язок і взаємовплив.

Джерела (форми) права. Поняття джерела (форми) права. Види і загальна характеристика джерел (форм) права. Загальносоціальні джерела права. Спеціально - юридичні джерела права, їх характеристика. Правовий звичай, як санкціонований звичай права. Нормативно-правовий акт. Правовий прецедент - як акт документ, який містить нові норми права. Нормативно - правовий договір. Судова та адміністративна практика. Використання джерел права в історії розвитку України.

Правова система держави і система права. Система законодавства. Систематизація нормативно-правових актів. Поняття і структура правової системи. Правові системи сучасності, критерії їх класифікації. Поняття, основні ознаки і структура системи права. Предмет і метод правового регулювання системи права. Структурні елементи системи права: правова норма, інститут права, підгалузь права, галузь права. Загальна характеристика основних галузей права України. Матеріальне та процесуальне право. Публічне та приватне право: загальне поняття та види.

Поняття системи законодавства. Система права і система законодавства: співвідношення і взаємозв'язок. Конституція України про міжнародне право та його співвідношення з національним правом. Систематизація нормативно-правових актів (законодавства): поняття, основні форми та особливості. Кодифікація, консолідація та інкорпорація нормативно-правових актів. Характерні риси і види кодифікації. Поняття і види інкорпорації. Консолідація як форма систематизації нормативно-правових актів. Особливості кожної з форм систематизації та їх порівняльна характеристика. Сучасна кодифікація законодавства в Україні, її основні напрямки, форми та значення.

Норми права в системі соціальних норм регулювання. Місце норм права в системі соціальних норм. Поняття та ознаки правової норми. Структура норми права. Загальна характеристика гіпотези, як структурного елементу норми права. Особливості диспозитивної частини норми права. Санкція як елемент норми права. Класифікація норм права за предметом правового регулювання. Взаємодія норм права з іншими соціальними нормами. Форми викладення норми права в статтях нормативно-правового акту. Поняття та характеристика колізійних норм.

Нормативно-правовий акт: поняття, види. Поняття правового акту, його ознаки. Види правових актів за формою виразу. Види правових актів за юридичною субординацією. Поняття та ознаки нормативно-правових актів, їх відмінності від інших правових актів. Види нормативно - правових актів. Основні структурні елементи нормативно-правових актів. Відмінності між нормативним актом та іншими правовими актами. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі й за колом осіб. Чинність нормативно-правових актів.

Поняття, ознаки закону та їх види. Конституція - основний закон держави. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, види, особливості їх природи і змісту. Відмінності законів і під законних актів.

Правотворчість і законотворчість. Загальна характеристика правоутворення. Поняття, сутність, принципи, ознаки та види правотворчості. Соціальне призначення правотворчості. Форми участі держави в правотворчості. Види правотворчості громадянського суспільства. Поняття і стадії правотворчого процесу. Законодавчий процес, його особливості. Юридична техніка: поняття, її роль та значення. Юридична стилістика як система прийомів доцільного мовного використання в нормативних документах. Основні вимоги до підготовки нормативно-правових актів. Культурна цінність та соціальне значення механізму правоутворення.

Поняття та сутність правовідносин як особливого виду соціальних відносин. Поняття та основні ознаки правових відносин. Зміст правовідносин та їх структура. Суб'єкти правовідносин. Об'єкти правовідносин, їх класифікація. Поняття та значення юридичного та фактичного змісту. Передумови виникнення і функціонування правовідносин. Класифікація правовідносин. Поняття правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб. Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин. Юридичні факти та їх класифікація. Юридичні дії та події. Фактичний склад: поняття, сутність.

Поняття, механізми та форми реалізації права. Правозастосування. Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права. Основні форми безпосередньої реалізації права. Використання норм права. Виконання приписів норм права. Дотримання норм права. Засоби забезпечення належної реалізації права. Правозастосування як особлива форма реалізації права. Механізми та основні стадії процесу застосування норм права. Встановлення юридично значимих фактів і відшукування норм. Загальні вимоги правильного застосування правових норм. Законність, обґрунтованість і доцільність правозастосовчої діяльності. Прогалини в праві, причини їх виникнення та способи усунення. Аналогія закону і аналогія права. Юридичні колізії і способи, їх вирішення.

Тлумачення норм права. Тлумачення правових норм: поняття, суть та необхідність. Способи (методи) тлумачення норм права. Види тлумачення норм права за суб'єктами. Види тлумачення норм права за обсягом їх змісту. Характеристика офіційного тлумачення. Характеристика неофіційного тлумачення. Акти тлумачення (інтерпретаційно-правові акти), їх види та юридична природа.

Правопорушення. Юридична відповідальність. Поняття та основні ознаки правомірної поведінки. Види правомірної поведінки. Мотивація правомірної поведінки. Загальна характеристика та ознаки правопорушення. Правопорушення: поняття, склад, види. Суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона правопорушення. Злочини як суспільно небезпечні діяння. Проступки, їх види. Причини правопорушень і шляхи їх усунення. Юридична відповідальність: поняття, природа, сутність та види. Принципи, функції, цілі та завдання юридичної відповідальності. Підстави притягнення особи до юридичної відповідальності. Обставини що виключають юридичну

відповідальність. Необхідна оборона і крайня необхідність. Презумпція невинуватості як гарантія прав людини та громадянина.

Законність і правопорядок. Поняття та зміст законності. Принципи законності. Цілі та гарантії законності, їх поняття і види. Вимоги законності. Конституційні гарантії законності. Контроль і нагляд за дотриманням законів в Україні. Сутність правопорядку, його характерні риси. Поняття, принципи та функції правопорядку. Структура правопорядку. Правопорядок як результат функціонування права і законності. Взаємозв'язок правопорядку і законності. Правопорядок як реалізована законність. Державна дисципліна. Законність, правопорядок і дисципліна.

Правосвідомість і правова культура. Правосвідомість як особлива форма суспільної свідомості. Поняття, зміст та основні риси правової свідомості. Структура правової свідомості, її елементи: правова ідеологія, правова психологія, правова поведінка. Види правової свідомості: за суб'єктами (індивідуальна, групова, класова тощо), за характером відображення правової дійсності (наукова, практична, буденна). Професійна правосвідомість юриста. Вплив правосвідомості на законотворчу та правозастосовчу діяльність.

Правові системи сучасності. Поняття типу і типології правових систем світу. Класифікація правових систем світу. Основні типи і групи правових систем світу. Місце правової системи України. Романо - германський тип правової системи. Формування романо-германського типу правової системи, її поняття. Поняття англо-американського правового типу правової системи. Судовий прецедент у системі джерела права. Змішаний тип правової системи. Загальна характеристика скандинавської групи правових систем. Релігійно-традиційний тип правової системи. Мусульманське право. Індуське право. Китайське право. Звичаєво-общинна група правових систем.

Рекомендована література

1. Теорія держави і права: навч. посіб. для підгот. фахівців з інформаційної безпеки / [О.О. Тихомиров, М.М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін.]; за заг. ред. Л.М. Стрельбицької. - Київ: Кондор Видавництво, 2016. - 332 с.
2. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: підручник / М.С. Кельман. - К.: Кондор-Видавництво, 2016. - 716 с.
3. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред.. М.І. Козюбри. - К.: Ваіте, 2015. - 392 с.
4. Теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін.; за ред.. О.В. Петришина. - Х.: Право, 2014. - 368 с.
5. Качур В.О. Теорія держави і права : навчальний посібник [Текст] / В.О. Качур. - К. : Видавництво «ЦП «Компринт», 2014. - 328 с.
6. Манько Д.Г. Юридична техніка й технології : навч.-метод. посіб. / Д.Г. Манько. - Херсон : Олдді-плюс, 2013. - 202 с. 3.2.7. Шутак І.Д. Юридична техніка : навч. посіб. / І.Д. Шутак, І.І. Онищук. – Івано-Франківськ, 2013. - 495 с.
7. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. - Харків:

Консум, 2012. - 526 с.

8. Татарчук В.І. Теорія держави і права. Навчальний посібник. - К. : ЦУЛ, 2012. – 184 с.

9. Молдован А., Озель В. Теорія держави і права: основні поняття : Навч. посіб./

А.Молдован, В. Озель.-К.: Алерта, 2017.-100 с.

10. Теорія держави і права: підручник / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін.; за ред.. О.В. Петришина. - Х.: Право, 2015. - 368 с.

11. Загальна теорія держави і права: (основні поняття, категорії, прав. Конструкції та наук. концепції): навч. посіб./ За ред. О.В. Зайчука, Н.М.Оніщенко.- К.: Юрінком Інтер, 2016.-400 с.

4.2. ЗМІСТ БЛОКУ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГАЛУЗІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.

Предмет, метод, система, наука та джерела конституційного права України, конституційно-правові відносини.

Поняття конституційного права. Предмет, система конституційного права як галузі права. Конституційно-правові норми і конституційно-правові відношення: поняття та види, їх специфічні особливості. Умови виникнення, зміни і припинення конституційно-правових відношень, відповідальність в конституційному праві. Джерела конституційного права як галузі права. Предмет, завдання і джерела науки конституційного права України.

Поняття конституції, її соціальна цінність та сутність, форма і структура, юридичні властивості, завдання й функції.

Поняття і властивості конституції. Юридичні властивості та риси конституцій. Юридичні та фактичні конституції. Класифікація конституцій. Писані та неписані конституції. Консолідовані та неконсолідовані конституції. Способи прийняття та зміни конституції, конституційний процес. «Жорсткі» та «гнучкі» конституції. Постійні та тимчасові конституції. Характеристика Конституції України як основного закону держави.

Основи конституційного і державного устрою та його гарантії. Адміністративно-територіальний поділ.

Загальна характеристика конституційного ладу. Державний устрій. Гарантії конституційного і державного устрою. Юридичний і фактичний конституційний порядок. Конституційний лад та конституційний порядок.. Конституційні основи державного ладу України. Конституційні основи суспільного ладу України. Поняття територіального устрою України. Система адміністративно-територіального устрою України.

Конституційно-правовий статус людини і громадянина, громадянство, права, свободи і обов'язки громадян.

Статус людини і громадянина як інститут конституційного права. Конституційно-правовий статус громадянина. Конституційно-правовий статус

іноземців і біженців. Механізм реалізації, гарантії та захист прав і свобод людини і громадянина. Поняття і види основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Конституційні права, свободи людини і громадянина. Класифікація конституційних прав та свобод, обов'язків людини і громадянина.

Форми безпосередньої демократії, вибори, референдуми, їх конституційне закріплення.

Вибори як спосіб формування органів державної влади. Конституційне регулювання виборчої системи в Україні. Виборче право. Активне і пасивне виборче право в Україні. Поняття виборчої системи і їх види. Виборчий процес: поняття і законодавче регулювання. Стадії виборчого процесу в українському законодавстві. Поняття референдуму і його призначення. Види референдумів.

Змістовий модуль 2. ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ.

Конституційно-правовий статус парламенту держави.

Соціальне призначення та політична роль парламенту як органу народного (національного) представництва. Поняття парламенту. Фактори, які визначають юридичне та фактичне значення парламенту в механізмі державного управління суспільством. Палати парламенту: їхня кількість, порядок формування та значення в діяльності парламенту. Компетенція парламенту: функції, повноваження, акти. Способи обмеження компетенції парламенту.

Президент України.

Загальна характеристика конституційно-правового статусу президента. Становлення інституту президента в Україні. Місце президента в механізмі державного та суспільного управління. Порядок виборів Президента України. Функції та повноваження Президента України. Акти Президента України. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України.

Конституційно-правовий статус уряду.

Поняття уряду. Соціальне призначення та політична роль уряду. Порядок формування уряду. Компетенція уряду. Взаємини з парламентом і главою держави. Парламентська відповідальність уряду. Надзвичайні повноваження. Глава уряду, його юридичний статус при різних формах правління та політична роль. Урядовий апарат, його функції та політична роль. Органи при уряді та його голові. Основні принципи державної служби.

Конституційно-правовий статус місцевих органів влади та управління.

Місцеві державні адміністрації: порядок формування та повноваження. Поняття місцевого самоврядування, його соціальне призначення та політична роль, сучасні тенденції розвитку. Теорії місцевого самоврядування. Регіональне, муніципальне та комунальне самоврядування. Правова, фінансова, матеріальна основа місцевого самоврядування. Територіальна громада. Об'єднання територіальних громад. Органи місцевого самоврядування в Україні.

Конституційний Суд України.

Поняття конституційної юстиції та конституційного контролю. Конституційний Суд України: порядок формування, повноваження. Конституційне звернення, конституційне подання, конституційна скарга. Правовий статус суддів КСУ. Наслідки рішень Конституційного Суду України.

Засади міжнародної політики України.

Україна – суб'єкт міжнародних відносин. Міжнародні договори. Обов'язковість міжнародних договорів для України. Участь України в міжнародних організаціях. Порядок створення та функціонування дипломатичних та консульських установ України та інших країн на території України.

Рекомендована література

1. Конституційне право України : навчальний посібник в таблицях та схемах / О.М. Пересада. – Київ: ВД «Дакор», 2020. – 248 с.
2. Конституційне право України : підручник / Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, Ф.В. Веніславський та ін.; за заг. ред. Т.М. Слінько. – Харків : Право, 2020. – 592 с.
3. Конституційне право України в схемах і таблицях : навч. посіб. для студ. юрид. вузів та ф-тів / Ф.В. Веніславський. – Х. : Право, 2014. – 376 с.
4. Вибрані праці : збірник / М.М. Гультай. – Київ : Ваїте, 2018. – 456 с.
5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич.- К.: Ваїте, 2021. – 528 с.
6. Конституційне право України : навч.-метод. посібник [Електронний ресурс] / Д. С. Терлецький, М. В. Афанасьєва, Ю. Д. Батан та ін. ; за заг. ред. Д. С. Терлецького. - Одеса : 2020. - 242с. Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12412> DOI 10.32837/11300.12412
7. Порівняльне правознавство: підручник / С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов, І.О. Биля-Сабадаш та ін.; за заг. ред. О.В. Петришина. – Х.: Право, 2012. – 272 с.
8. Коментар до Конституції України. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1998. – 412 с.
9. Конституційне законодавство України (законодавчі акти, коментар, офіційне тлумачення): Збірник нормативних актів / Автори-упорядники: С.В. Лінецький, М.І. Мельник. А.М. Ришелюк. – К.: Атіка, 2000. – 896 с.
10. Поваляева М. Інститути конституційного права України: поняття, ознаки та критерії розмежування // Право України. – К., 2000. – № 5. – С.20-23.
11. Місце конституційних законів у системі законодавства України. / І.М. Овчаренко // Вісник Запорізького юридичного інституту. – Запоріжжя, 1999. – № 4.
12. Шемшученко Ю. Система конституційного права як галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни / Ю. Шемшученко, В. Погорілко // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 2003. – № 2(33) – № 3(34) – С. 213-224.

13. Погорілко В. Федоренко В. Джерела права України (загальна теорія джерел конституційного права) / В. Погорілко, В. Федоренко // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 2002. – № 1 (28) – С. 46-59.

14. Чистоколяний Я.В. Основні тенденції розвитку та вдосконалення конституційно-правових норм конституційного права / Я.В. Чистоколяний // Часопис Київського університету права. – К., 2004. – № 2. – С. 36-42.

15. Словська І. Проблеми реалізації основних принципів сучасного українського конституціоналізму / І. Словська // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. – Львів, 2003. – 13-14 лютого – С. 180-182.

16. Опришко В.Ф. Конституція України – політико-правовий документ / В.Ф. Опришко // Весы Фемиды. – 2002. – № 1. – С. 13-49.

17. Наливайко Л. Р. Конституційно-правова відповідальність: критерії класифікації та види // Віче. – 1999. – № 10.

18. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США. – К.: Україна, 1999. – 542 с.

19. Нестерович В.Ф. Лобіювання в органах судової влади США як феномен американського конституціоналізму / В.Ф. Нестерович // Судова практика. – 2010. – № 9-10. – С. 26-35.

20. Нестерович В.Ф. Петиційна форма впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів у США / В.Ф. Нестерович // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2014. – № 3. – С. 96-102.

21. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини : тези доп. Всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ. -Харків, 2016.-216 с.

22. Орзіх М. П. Міжнародно-правові стандарти і права людини в Україні / М. П. Орзіх // Право України. – 1992. – № 4. – С. 8.

23. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року // Урядовий кур'єр. – 18 серпня 2004 р. № 155.

4.3. ЗМІСТ БЛОКУ «АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС УКРАЇНИ»

Змістовий модуль 1. ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.

Адміністративне право як галузь права. Система, джерела, наука адміністративного права. Публічне адміністрування, його основні ознаки. Поняття управління та його види. Біологічне, технічне та соціальне управління. Співвідношення публічної влади і публічного адміністрування. Поняття, сутність і призначення публічної влади. Загальна характеристика адміністративного права як навчальної дисципліни, як галузі права та як науки. Роль і місце адміністративного права у системі вітчизняного права. Предмет адміністративного права. Метод адміністративного права. Принципи адміністративного права. Система адміністративного права. Взаємозв'язок адміністративного права з іншими суміжними галузями права. Джерела адміністративного права та їх види. Систематизація адміністративного законодавства та її форми.

Адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відносини. Поняття адміністративно-правової норми, її загальна характеристика та особливості. Мета і функції норм адміністративного права. Класифікація адміністративно-правових норм. Структура адміністративно-правової норми. Реалізація норм адміністративного права. Форми реалізації адміністративно-правових норм (виконання, використання, додержання, застосування). Зміст і сутність основних вимог до застосування норм адміністративного права (законність, обґрунтованість, доцільність). Основні відмітні риси реалізації окремих видів адміністративно-правових норм.

Принципи, форми і методи державного управління. Поняття і сутність функції управління і методу управлінського впливу на суспільні відносини. Сутність організації управління. Принципи публічного управління. Поняття форм управлінської діяльності та їх види. Правотворча і правозастосовна форми управлінської діяльності. Правові та неправові форми здійснення публічної влади. Акти публічного управління. Нормативні та індивідуальні акти управління і порядок їх видання. Поняття і призначення адміністративного договору. Суб'єкти адміністративного договору. Види адміністративних договорів. Порядок проведення організаційних заходів. Здійснення матеріально-технічних операцій. Поняття сутності та видів адміністративно-правових методів.

Суб'єкти адміністративного права. Поняття суб'єктів адміністративного права. Види суб'єктів адміністративного права. Органи публічної влади як суб'єкти адміністративно-правових відносин. Органи місцевого самоврядування. Громадяни як суб'єкти адміністративного права. Поняття адміністративно-правового статусу особи. Адміністративна правоздатність і дієздатність. Об'єднання громадян, як суб'єкти адміністративно-правових відносин. Особливості адміністративно-правового статусу, іноземців і осіб без громадянства, біженців.

Державна служба і державні службовці у системі суб'єктів владних повноважень. Правові засади організації та діяльності державної служби в Україні. Законодавство України про державну службу. Принципи державної служби. Поняття «державний службовець» і «посадова особа», їх відмінності. Державні службовці як суб'єкти адміністративно-правових відносин. Особливості правового статусу державних службовців. Посади, що належать до публічної служби. Обмеження щодо публічної служби. Поняття та види категорій державних службовців. Поняття та види рангів державних службовців. Класифікація посадових осіб. Порядок проходження публічної служби. Сутність ротації. Патронатна служба та її особливості. Дипломатична служба та її специфіка.

Законність і дисципліна в державному управлінні, способи їх забезпечення. Поняття «дисципліна» і «законність», їх загальна характеристика та класифікація способів їх забезпечення. Повноваження суб'єктів публічної влади у сфері забезпечення законності. Державний контроль: мета, сутність, класифікація видів, співвідношення з наглядом та моніторингом. Види контрольної діяльності. Поняття нагляду в публічному управлінні.

Повноваження органів прокуратури відповідно до Закону України «Про прокуратуру» щодо забезпечення законності. Нагляд органів прокуратури за дотриманням законності та його види. Форми реагування органів прокуратури на порушення законодавства України. Адміністративна відповідальність державних службовців. Дисциплінарна відповідальність.

Змістовий модуль 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ І СФЕР. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.

Адміністративно-правове забезпечення у сфері економіки. Економіка як об'єкт адміністративно-правового регулювання, характер публічного управління в цій сфері. Основні напрями економічної діяльності. Законодавчі акти у сфері регулювання економічної сфери. Зміст, предмет і межі публічного регулювання у сфері економіки. Складові (елементи) економічної сфери. Галузі економіки та їх характеристика. Система центральних і місцевих органів управління у сфері економіки, їх компетенція. Адміністративно-правові засади організації управління економікою. Державний контроль і нагляд у сфері економіки. Форми контрольної діяльності у сфері економіки та суб'єкти її здійснення. Ревізії, перевірки, моніторинг, експертиза як основні форми державної контрольної діяльності у сфері економіки.

Адміністративно-правове забезпечення у сфері промисловості, агропромислового комплексу, транспорту та зв'язку. Види промисловості. Система органів публічного адміністрування промисловістю. Основні принципи державної промислової політики. Характеристика суб'єктів публічного адміністрування промисловістю.

Поняття агропромислового комплексу (АПК). Правові основи державного регулювання у сфері агропромислового виробництва. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання в агропромисловому комплексі. Державний контроль і нагляд в агропромисловому комплексі.

Адміністративно-правове забезпечення соціально-культурної сфери. Сфера охорони здоров'я як особливий напрям публічного регулювання. Характеристика нормативно-правових документів, що становлять правову основу управління охороною здоров'я в Україні. Управління освітою і наукою в Україні як особливий вид державної діяльності, її особливості. Нормативні акти, що становлять правову основу публічного регулювання у сфері освіти і науки в Україні. Управління сферою культури як вид державної діяльності. Законодавчі акти України, що становлять правову основу управління культурою в Україні. Адміністративно-правовий статус Міністерства культури України, Державного

Адміністративно-правове забезпечення в адміністративно-політичній сфері. Оборонна сфера, як об'єкт адміністративно-правового регулювання та законодавство України її регулювання. Загальна характеристика Воєнної доктрини України. Органи, що беруть участь в управлінні обороною. Структура і компетенція Міністерства оборони України. Правовий статус Збройних сил України, Державної прикордонної служби

України та інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України. Національна безпека України як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Стратегії національної безпеки України. Структура і компетенція Ради національної безпеки і оборони України. Юстиція як окрема сфера адміністративно-правового регулювання. Сфера закордонних справ як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Законодавство України і міжнародні договори (угоди) в галузі регулювання сфери закордонних справ. Органи управління закордонними справами України.

Адміністративне правопорушення як підстава адміністративної відповідальності. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення. Поняття та елементи складу адміністративного правопорушення. Характеристика елементу складу правопорушення «об'єкт адміністративного правопорушення». Характеристика елементу складу правопорушення «об'єктивна сторона адміністративного правопорушення». Характеристика елементу складу правопорушення «суб'єкт адміністративного правопорушення». Характеристика елементу складу правопорушення «суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення». Класифікація адміністративних правопорушень. Співвідношення адміністративного правопорушення з іншими правопорушеннями.

Рекомендована література

- 1.Адміністративне право: [підручник] / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.]; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. - Х. : Право, 2010. - 624 с.
- 2.Колпаков В. К. Адміністративне право України: [підручник] / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. - К. : Юрінком Інтер, 2003. - 544 с.
- 3.Адміністративна відповідальність : [навчальний посібник] / За заг. ред.. Т.О. Коломоєць. – К., 2011. – 184 с.
- 4.Адміністративна відповідальність в Україні : [навчальний посібник] / [В.М. Бесчастний, О. М. Мердова, А.П. Сахно]; за заг. ред. В. М. Бесчастного. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2015. – 197 с.
- 5.Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984, № 8073-Х // Електронний ресурс // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
- 6.Васильев А. С. Административное право Украины (Общая часть) : [учебное пособие] / А. С. Васильев. - Х. : Одиссей, 2003. - 288 с.
- 7.Административное право Украины : учебник [для студ. вузов юрид. спец.] / [Ю. П. Битяк, В. В. Богуцкий, Н. Б. Писаренко и др.]; под ред. Ю. П. Битяка . - 2-е изд., перераб. и доп. - Харьков : Право, 2003 . - 575 с.
- 8.Административное право Украины : [учебник] / [под общ. ред. С. В. Кивалова]. - Х. : Одиссей, 2004. - 880 с.
- 9.Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник] : у 2-х т. / [В. Б. Авер'янов]. - К.: Юрид. думка, 2004. - Том 1: Загальна частина.- 2004. - 584 с.
- 10.Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник] : у 2-х

т. / [В. Б. Авер'янов]. - К.: Юрид. думка, 2004. - Том 2: Загальна частина.- 2004. - 684 с.

11.Административное право Украины : пер. с укр. : [учебник]. / [Кивалов С.

В., Аверьянов В.Б., Додин Е.В.]; под общ. ред. С. В. Кивалова. — Харьков : Одиссей, 2005 . — 880 с.

С.Стеценко С. Г. Адміністративне право України : [навчальний посібник] /Г. Стеценко. - К. : Атіка, 2008. - 624 с.

12.Мосьондз С. О. Адміністративне право у визначеннях та схемах : [навчальний посібник] / С. О. Мосьондз : Ун-т економіки та права «Крок». - К. : Прецедент, 2006. - 176 с.

13.Адміністративне право України : [підручник] / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю. П. Битяка. - К. : Юрінком Інтер, 2007. - 543 с.

14.Адміністративне право : [навчальний посібник] / О. І. Остапенко, З. Р. Кісіль, М. В.Ковалів, Р. В. Кісіль - 2-ге вид. - К. : Правознавець, 2009. - 536 с.

15.Загуменник В. І. Адміністративне право України: основні категорії і поняття : [навчальний посібник] / [Загуменник В. І., Мусієнко В. В., Проценко В. В.]; за заг. ред. О. Х. Юлдашева. - Бендери; К. : Поліграфіст, 2010. - 512 с.

16.Адміністративне право України : [підручник] / [за заг. ред. Т. О. Коломоєць]. - К. : Істина, 2010. - 480 с.

4.4. ЗМІСТ БЛОКУ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС УКРАЇНИ»

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА. ВЧЕННЯ ПРО ЗЛОЧИН.

Поняття, предмет, метод та принципи кримінального права. Поняття кримінального права України як галузі права, науки та навчальної дисципліни. Предмет кримінального права. Завдання та функції кримінального права. Метод кримінально-правового регулювання. Взаємозв'язок кримінального права іншими галузями права. Кримінально- правова політика держави. Принципи кримінального права.

Закон про кримінальну відповідальність. Закон про кримінальну відповідальність у системі джерел кримінального права. Кримінально- правова норма, її структура. Структура закону про кримінальну відповідальність. Чинність закону про кримінальну відповідальність. Дія закону про кримінальну відповідальність у просторі, часі та за колом осіб. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність, його суб'єкти та види. Способи тлумачення. Аналогія у кримінальному праві України.

Поняття та види злочинів. Способи визначення поняття злочину. Криміналізація та декриміналізація суспільно небезпечних діянь. Визначення поняття злочину за КК України. Ознаки злочину (суспільна небезпечність, протиправність, винність, караність), їх зміст. Місце злочину в системі правопорушень. Відмежування злочину від інших правопорушень та від правомірної поведінки. Малозначне діяння. Критерії класифікації злочинів.

Класифікація злочинів за ступенем тяжкості. Інші види злочинів.

Склад злочину. Поняття складу злочину та його значення. Співвідношення понять злочин та склад злочину. Елементи складу злочину, їх органічна єдність. Ознаки складу злочину: обов'язкові та факультативні. Класифікація видів складу злочину. Поняття та стадії кваліфікації злочину. Види кваліфікації. Формула кваліфікації. Правила кваліфікації.

Об'єкт злочину. Поняття об'єкту злочину та його значення в структурі елементів складу злочину. Підходи до визначення об'єкта злочину. Структура об'єкта злочину. Класифікація об'єктів злочину по «горизонталі» та «вертикалі». Поняття загального, родового та безпосереднього об'єкта. Поняття предмету злочину та його значення. Відмінність предмета злочину від об'єкта злочину. Способи опису предмета злочину в диспозиціях норм КК України.

Об'єктивна сторона злочину. Поняття об'єктивної сторони складу злочину та її значення. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину. Суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність). Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони складу злочину. Їх види та значення. Причинний зв'язок у кримінальному праві. Його види та значення. Вимоги до причинного зв'язку. Факультативні ознаки об'єктивної сторони (місце, час, обстановка, спосіб, засоби, знаряддя) їх значення та характеристика.

Суб'єкт злочину. Поняття суб'єкта злочину та його значення. Обов'язкові та факультативні ознаки суб'єкта злочину. Загальний та спеціальний суб'єкт. Ознаки та види спеціального суб'єкта. Суб'єкт злочину та особа злочинця. Проблема визнання юридичних осіб суб'єктом злочину. Вік кримінальної відповідальності. Критерії встановлення пониженого та підвищеного віку кримінальної відповідальності. Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта злочину. Критерії осудності (неосудності) Поняття обмеженої осудності. Критерії обмеженої осудності. Відповідальність за злочини вчинені у стані сп'яніння.

Суб'єктивна сторона злочину. Поняття та значення суб'єктивної сторони складу злочину. Ознаки суб'єктивної сторони злочину: обов'язкові та факультативні. Форми та види вини у кримінальному праві України, їх значення. Умисел та його види. Поняття прямого та непрямого умислу, їх інтелектуальні та вольові моменти. Необережність та її види. Поняття злочинної недбалості та злочинної самовпевненості, їх ознаки. Поняття казусу та його ознаки. Змішана (подвійна) форма вини. Мотив та мета як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину: їх види та значення. Помилка у кримінальному праві, її види та значення.

Стадії вчинення злочину. Поняття стадій вчинення злочину та їх види. Готування до злочину: поняття та ознаки. Відмежування готування до злочину від виявлення умислу. Відповідальність за готування до злочину. Поняття замаху на злочин та його види. Відповідальність за замах на злочин. Поняття добровільної відмови від доведення злочину до кінця та її ознаки, відмінність від дійового каяття.

Змістовий модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ ФОРМИ ЗЛОЧИНУ. ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ

Співучасть у злочині. Поняття та значення співучасті, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Особливості інтелектуального та вольового моменту співучасників. Види співучасників. Форми співучасті. Підстави та межі відповідальності співучасників. Спеціальні питання співучасті. Співучасть у злочинах із спеціальним суб'єктом. Поняття ексцесу виконавця та його види. Особливості добровільної відмови співучасників. Причетність до злочину та її види.

Множинність злочинів. Поняття множинності злочинів та її види. Одиничний злочин як складовий елемент множинності злочинів. Види одиничних злочинів. Поняття повторності злочинів, її ознаки та види. Поняття сукупності злочинів, її ознаки та види. Поняття рецидиву злочинів, його ознаки та види.

Обставини, що виключають злочинність діяння. Поняття та види обставин, що виключають злочинність діяння. Необхідна оборона. Затримання особи, що вчинила злочин. Крайня необхідність. Фізичний або психічний примус. Виконання наказу або розпорядження. Діяння пов'язане з ризиком. Виконання спеціального завдання із запобігання або розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації.

Змістовий модуль 3. ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО- ПРАВОВОГО ВПЛИВУ

Кримінальна відповідальність. Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності. Поняття кримінальної відповідальності та її види. Підстава кримінальної відповідальності. Кримінально-правові відносини: їх суб'єкти та зміст. Етапи кримінальної відповідальності. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Співвідношення кримінальної відповідальності та кримінального покарання.

Звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття і види звільнення від кримінальної відповідальності. Підстави і умови звільнення від кримінальної відповідальності. Дійове каяття. Примирення винного з потерпілим. Передача особи на поруки. Зміна обстановки. Закінчення строків давності.

Покарання та його види. Поняття покарання. Покарання у системі заходів кримінально-правового впливу. Мета покарання. Система покарань. Основні покарання. Додаткові покарання. Покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові.

Призначення покарання. Принципи призначення покарання. Загальні засади призначення покарання. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання. Спеціальні правила призначення покарання. Призначення покарання за незакінчений злочин та за злочин, вчинений у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за сукупністю злочинів. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення.

Звільнення від покарання. Поняття звільнення від покарання та його види. Звільнення від покарання у зв'язку із втратою особою суспільної небезпечності. Звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення від покарання за хворобою. Амністія та помилування. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років.

Судимість. Поняття та значення судимості в кримінальному праві. Ознаки судимості. Мета судимості. Момент виникнення судимості. Правові наслідки судимості: кримінально-правові та загальноправові. Погашення судимості. Строки погашення судимості. Зняття судимості.

Інші заходи кримінально-правового впливу. Поняття та види заходів кримінально-правового впливу. Примусові заходи медичного характеру. Примусове лікування. Спеціальна конфіскація. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності. Види покарань, які застосовуються до неповнолітнього, та особливості їх призначення. Особливості звільнення неповнолітніх від покарання та його відбування. Погашення та зняття судимості.

Змістовий модуль 4. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСОБИ, ЗАГАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

Злочини проти життя та здоров'я особи. Система злочинів проти життя та здоров'я особи. Злочини проти життя. Поняття та види вбивств. Погроза вбивством. Доведення до самогубства. Поняття та види тілесних ушкоджень. Інші злочини проти життя та здоров'я особи.

Злочини проти волі, честі та гідності особи. Система злочинів проти волі, честі та гідності особи. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Захоплення заручників. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Незаконне поміщення в психіатричний заклад. Експлуатація дитини. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом.

Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи. Система, види і особливості злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності особи. Зґвалтування. Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом. Примушування до вступу в статевий зв'язок. Статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості. Розбещення неповнолітніх.

Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Система злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Злочини проти народного волевиявлення, інших виборчих прав громадян. Злочини проти трудових та

інших соціально-економічних прав людини. Злочини проти рівноправності. Злочини проти недоторканності приватного життя особи. Злочини проти свободи совісті. Злочини проти сім'ї і дітей. Злочини в сфері охорони права на об'єкти інтелектуальної власності.

Злочини проти власності. Система, види і особливості злочинів проти власності. Предмети злочинів проти власності. Злочини, пов'язані з оберненням чужого майна на свою користь чи користь інших осіб. Злочини, не пов'язані з оберненням чужого майна на свою користь чи користь інших осіб. Дії з майном, одержаним незаконним шляхом.

Злочини у сфері господарської діяльності. Система, види і особливості злочинів у сфері господарської та пов'язаної з нею діяльності. Злочини проти порядку здійснення законної господарської діяльності. Злочини проти бюджетної, митної системи та системи оподаткування. Злочини проти порядку обігу грошей, цінних паперів, інших фінансових документів та проти системи валютного регулювання.

Злочини проти довкілля. Система, види і особливості злочинів проти довкілля. Злочини проти екологічної безпеки. Злочини проти порядку використання землі, її надр, води й атмосферного повітря. Злочини проти рослинного і тваринного світу.

Злочини у сфері службової діяльності. Система злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. Поняття службової особи та особи, яка займається професійною діяльністю, пов'язаною із наданням публічних послуг. Корупційні злочини.

Злочини у сфері використання комп'ютерної техніки. Система, види і особливості злочинів у сфері використання комп'ютерів, комп'ютерних систем і мереж та мереж електрозв'язку. Характеристика окремих складів злочинів у сфері використання комп'ютерів, комп'ютерних систем і мереж та мереж електрозв'язку.

Змістовий модуль 5. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СУСПІЛЬСТВА

Злочини проти громадської безпеки. Система злочинів проти громадської безпеки. Злочини, пов'язані зі створенням та діяльністю злочинних об'єднань. Терористичний акт і пов'язані з ним злочини. Злочини проти порядку обігу зброї та інших небезпечних предметів і речовин. Злочини, що порушують правила, які забезпечують громадську безпеку.

Злочини проти безпеки виробництва. Система злочинів проти безпеки виробництва. Злочини у сфері безпеки праці. Інші злочини у сфері безпеки виробництва.

Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Система злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту взагалі. Злочини проти безпеки руху або експлуатації залізничного, водного, повітряного і трубопровідного транспорту. Злочини проти безпеки руху або експлуатації автотранспорту і міського електротранспорту. Незаконне заволодіння транспортним засобом.

Злочини проти громадського порядку та моральності. Система злочинів проти громадського порядку. Злочини проти громадського порядку. Злочини проти моральності.

Злочини проти здоров'я населення. Система злочинів проти здоров'я населення. Злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та інших предметів, небезпечних для здоров'я населення. Злочини, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами. Злочини, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних та інших небезпечних засобів. Інші злочини проти здоров'я населення.

Змістовий модуль 6. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДЕРЖАВИ ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Злочини проти основ національної безпеки. Система злочинів проти основ національної безпеки. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність. Державна зрада і шпигунство. Диверсія.

Злочини проти порядку управління. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Злочини проти інформаційної безпеки держави. Злочини проти безпеки державного кордону. Злочини проти воєнної безпеки держави. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів.

Злочини проти правосуддя. Система злочинів проти правосуддя. Злочини, які вчинюються службовими особами, які здійснюють чи забезпечують здійснення правосуддя. Злочини, які вчинюються засудженими або особами, які перебувають під вартою. Злочини, які вчинюються іншими учасниками кримінального провадження. Злочини, які вчинюються особами, що не є учасниками кримінального провадження.

Злочини проти порядку несення військової служби. Система злочинів проти встановленого порядку несення військової служби. Злочини проти порядку підлеглих та військової честі. Злочини проти порядку проходження військової служби. Злочини проти порядку несення спеціальних служб. Злочини проти порядку користування військовим майном та його збереження.

Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Система злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Злочини проти миру. Злочини проти безпеки людства. Злочини проти міжнародного правопорядку взагалі.

Змістовий модуль 7. СУТНІСТЬ, ЗАСАДИ ТА УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Кримінальне процесуальне право і кримінальна процесуальна діяльність. Місце і роль науки кримінального процесу у системі правових наук. Завдання науки кримінального процесу. Кримінальні процесуальні правовідносини: поняття, структура. Предмет і методи правового регулювання

кримінальних процесуальних відносин. Джерела кримінального процесуального права.

Кримінальна процесуальна діяльність: поняття, мета, завдання, функції, структура (стадії), учасники, засоби (процесуальні дії і процесуальні рішення), строки, гарантії, витрати, фіксування, повідомлення. Кримінальна процесуальна форма. Уніфікація і диференціація кримінальної процесуальної форми. Цивільний позов у кримінальному провадженні.

Засади кримінального провадження. Поняття і класифікація засад кримінального провадження.

Загально-правові засади. Верховенство права; законність; рівність перед законом і судом; повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; таємниця спілкування; невтручання у приватне життя; недоторканність права власності; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень.

Міжгалузеві засади. Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; безпосередність дослідження показань, речей і документів; забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; диспозитивність; гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами; розумні строки; мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

Галузеві засади. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї; заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення; забезпечення права на захист; публічність.

Характеристика засад кримінального провадження: 1) визначення (формулювання) поняття засади; 2) положення, що складають зміст засади; 3) винятки із засади.

Учасники кримінального провадження. Поняття учасників кримінального провадження, їх класифікація. Процесуальний статус прокурора у кримінальному провадженні. Процесуальний статус органа досудового розслідування. Процесуальний статус керівника органу досудового розслідування. Процесуальний статус слідчого. Процесуальний статус працівника оперативного підрозділу. Процесуальний статус потерпілого. Процесуальний статус представника та законного представника потерпілого. Процесуальний статус цивільного позивача, його представника та законного представника. Процесуальний статус цивільного відповідача. Процесуальний статус підозрюваного. Процесуальний статус захисника. Обов'язкові випадки участі захисника у справі. Особи, які вправі брати участь у справі як захисники.

Змістовий модуль 8. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Докази і доказування. Поняття, зміст і значення теорії доказів у кримінальному процесі. Встановлення істини як мета доказування. Докази: поняття, ознаки. Різновиди доказів: первинні та похідні, особисті та речові, прямі та непрямі, обвинувальні і виправдувальні. Значення рішень інших судів

у питаннях допустимості доказів. Джерела доказів. Показання. Речові докази. Документи. Висновки експертів.

Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Обов'язок доказування. Поняття, елементи та зміст процесу доказування. Засоби збирання і перевірки доказів. Суб'єкти доказування. Поняття, правила та значення оцінки доказів. Використання доказів для обґрунтування кримінальних процесуальних рішень.

Заходи забезпечення кримінального провадження. Поняття і різновиди заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Запобіжні заходи: поняття, мета і підстави застосування. Процесуальний порядок обрання і застосування запобіжних заходів. Інші заходи забезпечення кримінального провадження. Виклик. Привід. Процесуальний порядок застосування інших заходів забезпечення кримінального провадження.

Досудове розслідування: загальні положення. Досудове розслідування: поняття, значення. Форми досудового розслідування. Дізнання (розслідування кримінальних проступків). Досудове слідство. Загальні положення досудового розслідування: поняття і система. Початок досудового розслідування. Підслідність. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування. Місце проведення досудового розслідування.

Строки досудового розслідування. Продовження строків досудового розслідування. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування. Оскарження рішень, дій і бездіяльності під час досудового розслідування.

Змістовий модуль 9. ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Слідчі (розшукові) дії. Поняття і система слідчих (розшукових) дій. Гласні слідчі (розшукові) слідчі дії: поняття і співвідношення з негласними слідчими та оперативно-розшуковими діями. Система гласних слідчих (розшукових) дій: допит, пред'явлення для впізнання, обшук, огляд, слідчий експеримент, освідування особи, експертиза. Загальні правила провадження гласних слідчих (розшукових) дій. Негласні слідчі (розшукові) слідчі дії: поняття і співвідношення з оперативно-розшуковими діями. Система негласних слідчих (розшукових) дій. Негласні слідчі (розшукові) дії, пов'язані із втручанням у приватне спілкування. Інші види негласних слідчих (розшукових) дій. Загальні правила провадження негласних слідчих (розшукових) дій.

Повідомлення про підозру. Поняття повідомлення у кримінальному провадженні. Поняття, підстави та суб'єкти повідомлення про підозру. Строки та порядок вручення письмового повідомлення про підозру. Зміна повідомлення про підозру.

Зупинення та закінчення досудового розслідування. Поняття, значення, підстави та процесуальний порядок заупинення досудового розслідування. Розшук підозрюваного. Відновлення заупиненого досудового розслідування. Поняття і форми закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження. Поняття, суб'єкти та значення відкриття

матеріалів іншій стороні (взаємне відкриття матеріалів). Поняття і форма (структура) обвинувального акту і реєстру матеріалів досудового розслідування.

Особливості досудового розслідування кримінальних проступків. Загальні положення досудового розслідування кримінальних проступків. Запобіжні заходи та провадження слідчих дій під час досудового розслідування кримінальних проступків. Особливості закінчення досудового розслідування кримінальних проступків. Клопотання прокурора про розгляд обвинувального акту у спрощеному провадженні.

Змістовий модуль 10. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Судове провадження у першій інстанції. Поняття судового провадження. Підсудність: поняття, значення і різновиди. Питання, які підлягають з'ясуванню під час підготовчого провадження. Порядок підготовчого провадження. Строки і загальний порядок судового розгляду. Етапи судового розгляду. Об'єднання і виділення, зупинення судового провадження. Межі судового розгляду. Зміна обвинувачення і висунення нового обвинувачення. Відмова прокурора від обвинувачення.

Особливі порядки провадження в суді першої інстанції. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків. Провадження у суді присяжних.

Провадження з перегляду судових рішень. Виконання судових рішень. Сутність, завдання і значення стадії апеляційного провадження. Повна і неповна апеляція. Порядок і строки апеляційного оскарження вироку і внесення апеляційного подання. Порядок і строки розгляду справи в апеляційній інстанції. Рішення, що приймаються апеляційною інстанцією.

Сутність, завдання і значення касаційного провадження. Відмінність цієї стадії від стадії апеляційного провадження. Порядок і строки касаційного оскарження або внесення касаційного подання. Порядок і строки розгляду справи в касаційному суді. Рішення, що приймаються касаційною інстанцією.

Перегляд судових рішень Верховним Судом України. Підстави для перегляду. Подання заяви про перегляд. Рішення Верховного Суду України за результатами перегляду.

Провадження за нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду (відновлення кримінальної справи) за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами.

Особливі порядки кримінального провадження. Поняття, сутність та види особливих порядків кримінального провадження.

Кримінальне провадження на підставі угод. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи

річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Умови відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Особи, які мають право звертатися щодо відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Зміст заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Розгляд заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Судове рішення за результатами розгляду заяви.

Реабілітація і відшкодування (компенсація) шкоди, заподіяної громадянинуві незаконними діями органів досудового розслідування, прокуратури, суду. Поняття реабілітації у кримінальному процесі. Значення правового інституту відшкодування шкоди реабілітованій особі.

Правові підстави для виникнення у особи права на відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду.

Види шкоди, яка підлягає відшкодуванню. Повернення заробітку та інших грошових доходів, майна, штрафів, сум, сплачених у зв'язку з наданням юридичної допомоги. Компенсація моральної шкоди. Поновлення порушених трудових, пенсійних, житлових та інших особистих прав.

Порядок розгляду та вирішення питань про відшкодування шкоди реабілітованому громадянинуві.

Рекомендована література

1.Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III //

2.Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131.

3.Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / Є.С. Назимко, С.В. Лосич, Ю.О. Данилевська та ін. / за заг. ред. проф. В.М. Бесчастного та О.М. Джужи. – К.: ВД «Дакор», 2018. – 386 с.

4.Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за ред.: В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. - 5- те вид., переробл. і допов. - Х.: Право, 2015. - 526 с.

5.Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / за ред.: В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. - 5- те вид., переробл. і допов. - Х.: Право, 2015. - 678 с.

6.Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. - [2-ге вид.]. - К. : Дакор, 2013. - 716 с.

7.Кримінальне право України: Заг. ч. / За ред. Я.Ю. Кондратьєва. - К.: Прав. джерела, 2009. - 397 с.

8.Кримінальне право України: Особл. ч.: Підручник / За ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. - К.: Юрид. думка, 2004. - 656 с.

9.Кримінальне право України: посібник для підготовки до держ. екзаменів / В.В. Кузнецов, А.В. Савченко; МВС України, Нац. акад. внутр.

справ. - К.: О.С. Ліпкан, 2011. - 183 с.

10.Кримінальне право України: Практикум: Навч. посіб. / Кер. авт. кол. Яценко С.С. - К.: Юрінком Інтер, 2002. - 481 с.

11.Кримінальне право. Загальна частина : Підручник /За ред. А.С. Беніцького, В.С. Гуславського, О.О. Дудорова, Б.Г. Розовського. - К.: Істина, 2011. - 1112 с.

12.Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. За ред. С.С. Яценка. - К.: А.С.К., 2009 - 986 с.

13.Кримінальний процес України: загальна частина: підручник / О. О. Волобуєва, Л. М. Лобойко, Т. О. Лоскутов та ін. - К: ВД «Дакор», 2015. - 172 с.

14.Кримінальний процес: підручник / За заг. ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 544 с.

15.Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. - Х. : Право, 2013. - 824 с.

16.Лобойко Л. М. Кримінальний процес: Підручник / Л. М. Лобойко. - К.: Істина, 2014. - 432 с.

17.Назаров В.В. Кримінальний процес України: навч. посібник. - К.: Ліпкан О.С., 2013.

18.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. - Х.: Право, 2012.

19.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. - Х.: Право, 2012.

20.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / М.Є. Блудиліна, В.І. Бояров, Т.В. Варфоломєєва та ін.; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. - К.: Юстиніан, 2012. - 1224 с.

4.5. ЗМІСТ БЛОКУ «ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Змістовий модуль 1. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.

Поняття, принципи і система цивільного права. Цивільне законодавство. Цивільні правовідносини

Місце цивільного права в системі правових галузей. Взаємодія цивільного права з іншими галузями права. Поняття цивільного законодавства та його співвідношення з цивільним правом. Система цивільного законодавства. Цивільний кодекс України. Дія цивільного законодавства.

Поняття і загальна характеристика цивільних правовідносин. Ознаки цивільних правовідносин та їх зміст. Права й обов'язки суб'єктів цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин. Регулятивні й охоронні відносини, абсолютні й відносні правовідносини, активні і пасивні цивільні правовідносини, речові й зобов'язальні відносини, майнові і особисті немайнові відносини.

Фізичні особи як суб'єкти цивільного права. Юридичні особи. Держава Україна як суб'єкт цивільного права

Поняття та зміст цивільної правоздатності фізичної особи. Поняття, зміст і рівні цивільної дієздатності фізичної особи. Обмеження дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою. Фізична особа-підприємець. Акти цивільного стану. Опіка та піклування.

Поняття й ознаки юридичної особи. Теорії походження юридичної особи. Види юридичних осіб. Класифікація юридичних осіб. Організаційно-правові форми діяльності юридичних осіб. Підприємство як юридична особа. Господарські товариства. Господарські об'єднання. Філії та представництва юридичних осіб. Виникнення юридичних осіб. Способи виникнення юридичних осіб. Право- та дієздатність юридичних осіб. Припинення юридичних осіб. Банкрутство.

Держава як особливий суб'єкт цивільного права. Участь України у цивільних правовідносинах.

Об'єкти цивільних прав. Особисті немайнові права фізичної особи

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Класифікація речей. Поняття рухомого й нерухомого майна. Майно як об'єкт цивільних правовідносин. Цінні папери як об'єкти цивільних прав. Дії, послуги, продукти творчої діяльності, особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.

Поняття особистих немайнових відносин, не зв'язаних з майновими. Види особистих немайнових прав, не пов'язаних з майновими.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Особливості захисту цих прав.

Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Правочини. Здійснення цивільних прав. Представництво і довіреність. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність.

Юридичні факти та їх класифікація. Поняття та види правочинів. Умови дійсності правочинів. Форма правочинів. Зміст правочинів. Єдність волі й волевиявлення в правочинах. Умови й строки в правочинах. Недійсні правочини. Фіктивні й удавані правочини.

Поняття і принципи здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав. Способи здійснення цивільних прав. Представництво і довіреність. Поняття, значення та види представництва. Довіреність та її види. Передоручення. Припинення довіреності.

Поняття і значення строків у цивільному праві. Види цивільно-правових строків. Гарантійні й претензійні строки. Присікальні строки. Позовна давність. Загальні й спеціальні строки позовної давності. Перебіг, зупинення і переривання строків позовної давності.

Поняття і зміст суб'єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав. Система державних та громадських органів, що здійснюють захист прав організацій і громадян.

Право власності та інші речові права. Право приватної власності.

Право державної та комунальної власності. Право спільної власності. Захист права власності. Право інтелектуальної власності.

Поняття власності. Право власності в об'єктивному і суб'єктивному значенні. Зміст права власності. Форми власності за законодавством України. Способи набуття і припинення права власності. Момент виникнення права власності у набувача. Ризик випадкової загибелі речі. Речові права на чуже майно. Право володіння чужим майном. Право користування чужим майном.

Загальні поняття права приватної власності. Об'єкти права приватної власності. Умови виникнення і припинення права приватної власності. Приватизація як один із способів виникнення права приватної власності. Здійснення права приватної власності.

Загальні положення про державну власність. Підстави виникнення і припинення права державної власності. Зміст і здійснення права державної власності. Правовий режим майна державних підприємств. Право господарського відання і право оперативного управління. Цивільно-правовий режим майна державних та комунальних..

Поняття права спільної власності. Особливості окремих різновидів права спільної власності. Право спільної часткової власності. Право спільної сумісної власності. Право спільної сумісної власності подружжя.

Значення та засоби захисту права власності. Витребування майна власником з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Витребування грошей і цінних паперів на пред'явника. Захист прав власника від порушень, не поєднаних з позбавленням володіння. Інші засоби цивільно-правового захисту права власності.

Поняття творчої діяльності та інтелектуальної власності. Поняття і джерела авторського права. Об'єкти, суб'єкти, зміст авторського права. Поняття суміжних прав. Захист авторського права і суміжних прав.

Право промислової власності. Право на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Право на секрети виробництва. Право на селекційні досягнення. Право на раціоналізаторську пропозицію. Право на науково-технічну інформацію. Право на фірмове найменування (фірму). Право на знаки для товарів і послуг. Право на найменування місця походження товару.

Загальні положення про зобов'язання. Цивільно-правова відповідальність

Зобов'язальне право як підгалузь цивільного права. Система зобов'язального права. Поняття та основні риси цивільно-правового зобов'язання. Відмінність зобов'язальних правовідносин від правовідносин власності та особистих немайнових правовідносин. Принципи добросовісності, розумності, справедливості. Суб'єкти зобов'язальних правовідносин. Треті особи в зобов'язанні. Множинність осіб в зобов'язанні. Матеріальний та юридичний об'єкт зобов'язання. Зміст зобов'язальних правовідносин.

Види цивільно-правових зобов'язань. Договірні та недоговірні зобов'язання. Зобов'язання, спрямовані на передачу майна. Зобов'язання, спрямовані на виконання робіт. Зобов'язання, спрямовані на надання послуг. Зобов'язання, спрямовані на сплату грошей.

Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань. Правочини, договори, завдання шкоди, односторонні правомірні дії.

Поняття та значення цивільно-правової відповідальності. Умови (підстави) цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення боржника від відповідальності.

Види цивільно-правової відповідальності. Договірна і недоговірна відповідальність. Часткова, солідарна і субсидіарна (додаткова) відповідальність. Розмір цивільно-правової відповідальності.

Загальні положення про договір

Поняття, сутність та значення цивільно-правового договору. Договір як правочин та як правовідносини. Принцип свободи договору. Функції цивільно-правового договору. Правове регулювання договірних відносин в сфері приватного права.

Види цивільно-правових договорів. Реальні та консенсуальні договори. Договори двосторонні та односторонні. Договори оплатні та безоплатні. Попередній договір. Договір приєднання. Обов'язкові договори, публічний договір. Договір на користь третьої особи.

Зміст договору як підстави виникнення цивільних правовідносин. Поняття та значення істотних умов договору. Істотні умови договору за Цивільним та Господарським кодексами України. Звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору.

Стадії укладення цивільно-правового договору. Поняття та основні ознаки пропозиції укласти договір (оферти). Поняття та основні ознаки акцепту. Строки прийняття оферти. Форма договору. Момент укладення договору. Місце укладення договору.

Підстави для зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору. Правові наслідки зміни або розірвання договору.

Недоговірні зобов'язання, що виникають з односторонніх дій. Зобов'язання з відшкодування шкоди.

Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Створення загрози життю, здоров'я, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Загальні положення про відшкодування шкоди. Поняття і значення зобов'язань, що виникають внаслідок заподіяння шкоди. Відповідальність за завдану моральну шкоду. Відповідальність організації за шкоду, заподіяну з вини її працівника. Відповідальність за шкоду, заподіяну діями державних і громадських організацій, а також службовими особами. Відповідальність за шкоду, заподіяну незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду. Відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки. Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітнім, недієздатним і громадянами, нездатними розуміти значення своїх дій.

Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Загальні положення спадкового права.

Поняття і значення спадкового права. Поняття та значення відкриття спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Підстави та порядок вжиття заходів до охорони спадщини. Поняття, способи, порядок і строки прийняття спадщини. Поняття та порядок визнання спадкового майна відмерлим. Порядок оформлення спадкових прав. Спадковий договір.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ.

Цивільне процесуальне право, як самостійна галузь права. Принципи цивільного процесуального права. Цивільні процесуальні правовідносини. Форми захисту прав і законних інтересів громадян та організацій. Сутність правосуддя в цивільних справах. Поняття цивільного процесу (цивільного судочинства). Предмет та метод цивільного процесуального права. Джерела цивільного процесуального права. Межі дії цивільного процесуального права. Наука цивільного процесуального права. Поняття та значення принципів цивільного процесуального права. Система принципів цивільного процесуального права. Загально-правові принципи. Міжгалузеві принципи. Галузеві принципи. Принципи стадії судового розгляду справи. Поняття цивільних процесуальних правовідносин. Передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Елементи цивільних процесуальних правовідносин.

Суб'єкти цивільного процесу. Суд як суб'єкт цивільного процесу. Сторони та інші учасники цивільного процесу. Процесуальні права та обов'язки сторін. Процесуальна співучасть. Неналежна сторона і порядок її заміни. Процесуальне правонаступництво. Поняття про треті особи. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору. Правове становище прокурора у цивільному процесі. Підстави та форми участі в цивільному процесі органів державного управління, органів місцевого самоврядування, профспілок, підприємств, установ, організацій, та окремих громадян, які захищають права інших осіб. Порядок порушення цивільної справи на захист прав та охоронюваних законом інтересів інших осіб. Поняття представництва в суді. Види представництва. Процесуальне становище та повноваження представника у суді.

Строки у цивільному процесі Судові витрати. Юридична відповідальність у цивільному процесі. Поняття процесуальних строків та їх види. Обчислення процесуальних строків. Продовження та поновлення процесуальних строків. Поняття та значення судових витрат. Види судових витрат. Судовий збір. Порядок обчислення та сплати судового збору. Звільнення від сплати судового збору. Повернення судового збору. Витрати, пов'язані з розглядом справи в суді. Витрати, пов'язані з оплатою послуг перекладачів, свідків, експертів та інших витрат. Відшкодування матеріальних витрат. Розподіл та відшкодування понесених витрат у справі. Розподіл і відшкодування судових витрат.

Юрисдикція суду та підсудність цивільних справ. Доказування та докази в цивільному судочинстві. Поняття та види юрисдикції. Родова юрисдикція. Територіальна юрисдикція. Порядок передачі справи до іншого суду. Поняття та види підсудності. Функціональна підсудність. Територіальна підсудність: загальна, альтернативна, виключна, за зв'язком справ, за ухвалою суду. Правила підсудності. Поняття і мета судового доказування. Поняття судових доказів. Предмет доказування. Факти, які не потребують доказування. Належність доказів і допустимість засобів доказування. Оцінка судових доказів. Пояснення сторін і третіх осіб. Показання свідків. Письмові докази. Речові докази. Висновок експерта. Забезпечення доказів.

Загальна характеристика позовного провадження. Поняття позовного провадження. Поняття позову та його елементи. Види позовів. Право на пред'явлення позову. Захист інтересів відповідача. Зміна позову. Відмова від позову і визнання позову. Мирова угода сторін. Забезпечення позову. Право на звернення до суду за судовим захистом. Передумови права на звернення до суду та порядок його здійснення. Позовна заява та її реквізити. Порядок виправлення недоліків позовної заяви. Підстави відмови в прийнятті заяви. Правові наслідки порушення цивільної справи. Мета і значення підготовки справи до судового розгляду. Зміст і порядок провадження підготовки цивільних справ до судового розгляду. Призначення справи до судового розгляду. Повідомлення і виклики суду. Поняття та значення стадії судового розгляду. Процесуальний порядок судового розгляду. Відкладення розгляду справи. Зупинення провадження по справі. Закінчення справи без винесення судового рішення. Фіксація цивільного процесу. Підстави заочного розгляду справи. Порядок заочного розгляду справи. Поняття й види рішень суду. Вимоги, яким повинно відповідати судові рішення. Зміст судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його постановив. Законна сила судового рішення. Ухвали суду першої інстанції. Зміст ухвали суду першої інстанції.

Наказне провадження. Окреме провадження. Поняття та характеристика наказного провадження. Відмінності наказного та позовного провадження. Підстави подання заяви про видачу судового наказу. Зміст заяви. Порядок розгляду заяви судом. Зміст та вимоги судового наказу. Порядок видачі судового наказу сторонам. Оскарження судового наказу. Юридична природа окремого провадження. Визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним. Визнання громадянина безвісно відсутнім або оголошення його померлим. Усиновлення дітей, які проживають на території України. Встановлення неправильності запису в актах громадського стану. Встановлення фактів, що мають юридичне значення. Відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника. Надання психіатричної допомоги у примусовому порядку. Визнання спадщини відумерлою. Передача безхозного майна у державну або комунальну власність. Обов'язкова госпіталізація до протитуберкульозного закладу. Розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

Перегляд судових рішень у цивільних справах. Загальна

характеристика апеляційного оскарження. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Підготовка та розгляд справи у суді апеляційної інстанції. Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для скасування рішення суду в апеляційному порядку. Апеляційне оскарження ухвал суду першої інстанції. Сутність перегляду судових рішень, ухвал і постанов у касаційному порядку. Підстави для скасування судових постанов у касаційному порядку. Суб'єкти права оскарження і скасування рішень, ухвал і постанов у касаційному порядку. Підготовка справи до розгляду судом касаційної інстанції. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції. Повноваження суду касаційної інстанції. Сутність та значення перегляду справ Верховним судом України та у зв'язку з нововиявленими обставинами. Підстави перегляду справ Верховним судом України та у зв'язку з нововиявленими обставинами. Процесуальний порядок перегляду справ Верховним судом України та у зв'язку з нововиявленими обставинами. Сутність стадії виконання судових рішень. Захист прав стягувача, боржника та інших осіб під час провадження виконавчих дій. Поворот виконання. Судовий контроль за виконанням судових рішень. порядок розгляду справ за участю іноземних громадян та організацій, порядок виконання рішень іноземних судів в Україні.

Змістовий модуль 3. СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.

Сім'я. Загальні засади правового регулювання сімейних відносин.

Поняття сім'ї. Ознаки та підстави виникнення сім'ї за законодавством України. Предмет та метод сімейного права. Поняття та види сімейних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Акти цивільного стану. Суб'єкти сімейних правовідносин. Кровне споріднення, лінії та ступені споріднення. Правове значення свояцтва. Строки в сімейному праві. Застосування позовної давності до сімейно-правових спорів. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав та інтересів. Принципи сімейного права. Договірне регулювання сімейних відносин. Роль звичаїв у регулюванні сімейних відносин. Соціальні регулятори сімейних відносин.

Шлюб. Поняття та ознаки шлюбу. Конкубінат: історія та сучасність. Шлюб чи конкубінат (переваги та недоліки кожної з форм, тенденція на майбутнє). Умови укладення шлюбу. Державна реєстрація шлюбу, її правове значення. Правові наслідки відмови від укладення шлюбу. Презумпція правозгідності шлюбу. Поняття недійсності шлюбу. Підстави недійсності шлюбу: правові моделі визнання шлюбу недійсним (абсолютна та відносна недійсність шлюбу); санація недійсного шлюбу. Порядок визнання шлюбу недійсним. Правові наслідки недійсності шлюбу, їх види. Визнання шлюбу неукладеним.

Підстави припинення шлюбу за законодавством України. Припинення шлюбу шляхом його розірвання: а) порядок розірвання шлюбу в адміністративному порядку; б) порядок розірвання шлюбу в судовому порядку. Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Поновлення шлюбу після його розірвання. Правові наслідки припинення шлюбу. Режим окремого проживання

(інститут сепарації).

Правовий режим майна подружжя. Правовідносини з утримання подружжя. Поняття та характеристика майнових правовідносин подружжя. Правовий режим майна подружжя. Законний та договірний режим майна подружжя (загальна характеристика). Види законного режиму майна. Договірний режим майна подружжя. Право подружжя на укладення договорів між собою і третім особами. Поділ майна подружжя. Способи та порядок поділу майна подружжя. Застосування позовної давності до вимог про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Поняття, особливості та види зобов'язань по утриманню. Загальні та спеціальні умови для виникнення права в одного з подружжя на утримання. Способи надання утримання. Розмір аліментів. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком. Договір подружжя про надання утримання. Особливості зобов'язань по утриманню жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою, але проживають однією сім'єю.

Визначення походження дітей. Правовідносини батьків та дітей. Походження як підстава виникнення правовідносин між батьками та дітьми. Визначення походження дитини від батьків, які перебувають у шлюбі між собою. Презумпції батьківства та материнства. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою: 1) добровільне визнання батьківства; 2) підстави, суб'єкти та порядок судового визнання батьківства. 3) встановлення факту батьківства (материнства). 4. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. 5. Оспорювання запису про батьківство (материнство). Позовна давність.

Поняття та ознаки особистих немайнових правовідносини батьків та дітей. Види та загальна характеристика окремих особистих немайнових прав дітей: а) право на ім'я; б) право на належне батьківське виховання; в) право на місце проживання; г) право на висловлення своєї думки; д) право на захист прав та інтересів. Захист прав та інтересів дитини.

Роздільне та спільне сумісне майно батьків та дітей. Особливості управління майном дітей. Використання доходу від майна дітей. Підстави виникнення зобов'язань по утриманню батьками дітей та повнолітніх непрацездатних синів, дочок. Способи надання утримання. Обставини, які враховуються при визначенні розміру аліментів. Зміна розміру аліментів. Підстави виникнення зобов'язань по утриманню повнолітніми синами, дочками батьків. Визначення розміру аліментів на батьків. Звільнення сина, дочки від обов'язку утримувати матір, батька. Заборгованість за аліментами. Порядок визначення, звільнення від сплати заборгованості. Відповідальність за прострочення сплати аліментів. Новели правового регулювання.

Усиновлення. Форми сімейного влаштування дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Історія становлення законодавства про усиновлення в Україні. Засади рецепції римського права. Поняття та функції усиновлення. Усиновлювачі. Особи, які не можуть бути усиновлювачами. Переважне право на усиновлення дитини. Особи, які можуть

бути усиновлені. Особливості усиновлення повнолітніх осіб. Суб'єкти надання згоди на усиновлення. Порядок усиновлення. Особливості судового розгляду справ про усиновлення. Таємниця усиновлення. Новели „повного” та „неповного” усиновлення. Підстави, порядок та правові наслідки визнання усиновлення недійсним. Підстави, порядок та правові наслідки скасування усиновлення.

Поняття, правова сутність та мета встановлення опіки та піклування. Роль органів держави у відносинах опіки та піклування. Порядок встановлення та припинення опіки (піклування). Особи, які можуть бути опікунами (піклувальниками). Застосування норм міжнародного права у питаннях опіки та піклування. Функції органів опіки та піклування щодо майна дитини. Патронат. Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.

Змістовий модуль 4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА УКРАЇНИ.

Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання. Правовий режим майна суб'єктів господарювання. Види майна суб'єктів господарювання та джерела його формування. Право власності та похідні права (право господарського відання, право оперативного управління) у сфері господарювання. Корпоративні права. Правові засади приватизації державного та комунального майна. Поняття і головні цілі приватизації. Законодавство про приватизацію. Об'єкти приватизації. Суб'єкти приватизації. Приватизаційний процес. Способи приватизації. Договірні відносини приватизації. Правовий режим цінних паперів у господарській діяльності. Поняття та види цінних паперів. Умови і порядок емісії і розміщення цінних паперів. Регулювання ринку цінних паперів.

Суб'єкти господарського права. Суб'єкти господарювання. Поняття та види суб'єктів господарського права. Утворення суб'єктів господарювання, їх державна реєстрація. Припинення суб'єкта господарювання. Поняття підприємства як організаційної форми господарювання. Види та організаційно-правові форми підприємств. Організаційна структура та управління підприємством. Правове становище державних підприємств. Правове становище комунального унітарного підприємства. Поняття, види та правове становище підприємств колективної власності. Правове становище приватних та інших підприємств. Поняття господарського товариства. Види господарських товариств. Майно та майнові права у господарському товаристві. Права і обов'язки учасників господарського товариства. Управління господарським товариством.

Захист прав та законних інтересів суб'єктів господарської діяльності. Поняття захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарської діяльності. Форми захисту прав та інтересів господарюючих суб'єктів. Способи захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарської діяльності. Поняття відповідальності в господарському праві. Функції та види господарсько-правової відповідальності. Підстави господарсько-правової відповідальності. Поняття банкрутства та його суб'єкти. Підстави для застосування банкрутства

та порядок провадження у справах про банкрутство. Наслідки визнання боржника банкрутом та черговість задоволення претензій кредиторів.

Рекомендована література

1. Цивільне право України: підручник в 2-х томах. Яновицька Г.Б., Кучер В.О. - 2018. - 872 с.

2. Цивільне право України: Підручник: У2 кн./О.В.Дзера (керівник авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; Заред..О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. - К.: Юрінком Інтер, 2002. - Кн. 2. - 640 с.

3. Цивільне право України: Підручник: У2 кн./О.В.Дзера (керівник авт. кол.), Д.В. Боброва, А.С. Довгерт та ін.; Заред..О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. - К.: Юрінком Інтер, 2002. - Кн. 1. - 720 с.

4. Цивільне право України. Договірні та не договірні зобов'язання: Підручник /2-е вид., змін. та доп.) /С.С. Бичкової. - К.: КНТ, 2008. - 498 с.

5. Цивільне право України. Загальна частина: навчально-методичний посібник / Т.В. Курило, В.М. Парасюк, Н.М. Грабар та ін.; за ред.. В.О. Кучера. - Львів: ЛьвДУВС, 2013. - 72 с.

6. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер.авт.кол.), Л.М. Баранова, Т.І. Бегова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо- Фатєєвої, В.Л.Яроцького. - Х.: Право, 2011. - Т.1 - 656 с.

7. Курс цивільного процесу: підручник / В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. - Х.: Право, 2011. - 1352 с.

8. Цивільний процес України: навчальний посібник / кол. Авторів; за ред.. В.О. Кучера. - Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. - 588 с.

9. Булеца С.Б. Роль права, моралі, етики, біоетики в цивільних правовідносинах при здійсненні медичної діяльності. / Сучасне українське медичне право: Монографія / За заг ред. С.Г. Стеценка. - К.: Атіка, 2010. - 496 с. - С. 277-319.

10. Зобов'язальне право України: підручник / За ред. Є.О.Харитонова, Н.Ю. Голубєвої. - Київ: Істина, 2011.

11. Зобов'язальне право України: Підручник / За ред. Є.О. Харитонова, Н.Ю. Голубєвої. - К.: Істина, 2011. - 848 с.

12. Ківалова Т.С. Принципи та функції цивільно-правової недоговорної відповідальності // Митна справа: науково-аналітичний журнал з питань митної справи та зовнішньо-економічної діяльності. - 2010. - № 4. - С.7280.

13. Ківалова Т.С. Особливості зобов'язань, що виникають з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави // Актуальні проблеми держави і права. - 2010. - Вип. 56. - С. 218-224.

14. Кізлова О.С. Застава в цивільному праві (питання теорії) : моногр. / О.С. Кізлова. - Одеса: Фенікс, 2011. - 352 с.

15. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України в 2 томах // за ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.) Н.С. Кузнецової, В.В. Луця - Юрінком Інтер - 2011 р.

16. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2-х т. /

за відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. - К.: Юрінком Інтер, 2010. - Т. II. - 1088 с.

17.Окремі види договорів у сучасному законодавстві України колективна монографія/За заг. ред. О.С. Кізлової.; Між народ. Гуманітар. Ун-т.-Одеса: ТЕС, 2013.-528 с./Олюха В.Г. Договір будівельного підяду с. 248.

18.Олюха В.Г. Ліцензійний режим будівельної діяльності в Україні/ Митна справа № 6(84) 2012.-с.326.

17.Ромовська З. В. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс. Підручник. - К.: Атіка, 2011. - 560 с.

18.Сімейне право України: підруч. / За ред. Є.О. Харитонова, Н.Ю. Голубевої. - К.: Істина, 2010. - 320 с.

19.Харитонов Є.О. Цивільні правовідносини. Навчальний посібник. - 2-е вид. - К.: Істина, 2011.

20.Харитонов Є.О., Харитонова О.І., Старцев О.В. Цивільне право України : Підручник. - Вид.3, перероб. і доп. - К. : Істина, 2011. - 808 с.

21.Цивільний кодекс України. Постатейний коментар у двох частинах. Частина 1. / Керівники авторського колективу та відповідальні редактори проф.. А. С. Довгерт, Н. С. Кузнецова. - К.: Юстиніан, 2011. - 1008 с.

22.Цивільний кодекс України. Постатейний коментар у двох частинах. Частина 2. / Керівники авторського колективу та відповідальні редактори проф. А. С. Довгерт, Н. С. Кузнецова. - К.: Юстиніан, 2012. - 1015 с.

23.Цивільне право України: Академічний курс: Підручн.: У 2-х т. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. - Вид. 2-ге доп. і перероб. / К.: Видавничий Дім «Ін Юре». - 2010. - Т. 2. Особлива частина. - 654 с.

24.Цивільне право України: Підручник: У 2-т. / За ред. І. А. Бірюкова., Ю. О. Заїки. - К.: КНТ, 2011. - Т. 2. - 520 с.

25.Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар. Видання шосте, перероблене та доповнене. / За заг. ред. Є. О. Харитонова, Н.Ю. Голубевої - Х.: ТОВ „Одіссей”, 2010. - 1216 с.

26.Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. Є.О. Харитонова, ХаритонОВОЇ О.І., Голубевої Н.Ю. - третє вид. перероб. та допов. - Київ.: Алеута; КНТ; ЦУЛ, 2010. - 752 с.

27.Цивільний процес України: подручник /За ред. Є.О. Харитонова, ХаритонОВОЇ О.І., Голубевої Н.Ю. - Київ: Істина, 2011.

28.Цивільне право України: Академічний курс: Підручн.: У 2-х т. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. - Вид. 2-ге доп. і перероб. / К.: Видавничий Дім «Ін Юре». - 2010. - Т. 1. Загальна частина. - 696 с.

31.Чанишева А.Р. Речові та зобов'язальні іпотечні цивільні правовідносини // Актуальні проблеми держави і права. - 2010. - Вип. 53. - С. 475-481.

32.Цивільний процес України: навч. посібник / авт. кол.: В. О. Кучер, Т. В. Курило, М. В. Парасюк [та ін.] ; МВС України, Львівський держ. ун-т внутр. справ. - Львів : ЛьвДУВС, 2013. - 588 с.

33.Цивільний процес України : [підручник] / Є.О. Харітонов, Н.Ю. Голубева, О.І. Харітонова. - О. : Істина, 2012. - 536 с.

34. Цивільний процес України. Академічний курс: підручник / авт. кол.: С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. В. Гетманцев [та ін.] ; за ред. С. Я. Фурси ; Центр правових досліджень Фурси. - К. : Фурса С. Я. : КНТ, 2009. - 847 с. - (Процесуальні науки). - (МОН).

35. Курс цивільного процесу : [підручник] / В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова. - Х. : Право, 2011. - 1352 с.

36. Цивільний процес : [навч. посібник] / [Бородін М.М., Бортнік О.Г., Колісник О.В., Кузьменко С.Г. та інші]; за заг. ред. Кройтора В.А. - Х. : Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. - 278 с.

37. Цивільне процесуальне право України : [підручник] / [Бичкова С.С., Бірюков І.А., Бобрик В.І. та інші] ; за ред. С.С. Бичкової. - К. : Атіка, 2009. - 760 с.

38. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства : [монографія] / [В.В. Комаров, В.І. Тертишников, В.В. Баранкова та ін.] ; за заг. ред. професора В.В. Комарова. - Х. : Харків юридичний, 2008. - 928 с.

39. Аветисян Р.М., Кройтор В.А., Суперфін Л.М. 100 зразків заяв до суду за цивільними справами. Практичний посібник. Серія «Практика і закон». - Харків: Юрsvіт, 2007. - 304 с.

40. Сімейний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135).

41. Гузь Л. Є., Гузь А. В. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Навчальний посібник. - Х.: Видавничий будинок «ФАКТОР», 2011. - 576 с.

42. Дякович М. М. Сімейне право України: Навчальний посібник. - 2-ге вид., виправл. і доп. - К.: Правова єдність, 2012. - 551 с.

43. Жилінкова І. В., Антошкіна В. К., Д'ячкова Н. А., Москалюк В. Ю. та ін. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. Жилінкової І. В. - Харків, 2008. - 855 с.

44. Кирилових А. А. Семейное право. Курс лекций. Учеб. пособие. - М.: Книжный мир, 2010. - 128 с. 5. Лепех С. М. Сімейне право України: Навч. посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. - 318 с.

45. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. - К.: Правова єдність. - 2009. — 428 с.

46. Ромовська З. В. Українське сімейне право: Підручник (для студ. вищ. навч. закл.). - К.: Правова єдність: [Алерта]: [КНТ]: [Центр учбової літератури], 2009. - 500 с.

47. Господарський кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, ст. 144.

48. Вінник О. Господарське право України. Опорний конспект. К., 2009. 657 с.

49. Щербина В. С. Господарське право України. К. : Юрінком Інтер, 2012. 480 с.